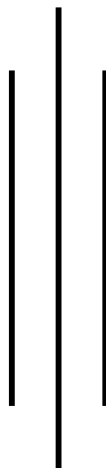
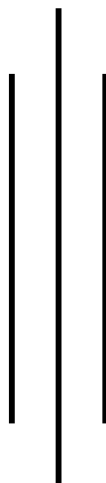

ह्याचरी उद्योग

औद्योगिक स्कीम

- परिचय र प्राविधिक पक्ष
- आर्थिक पक्ष

नेपाल सरकार
उद्योग मन्त्रालय
घरेलु तथा साना उद्योग विभाग
त्रिपुरेश्वर

ह्याचरी

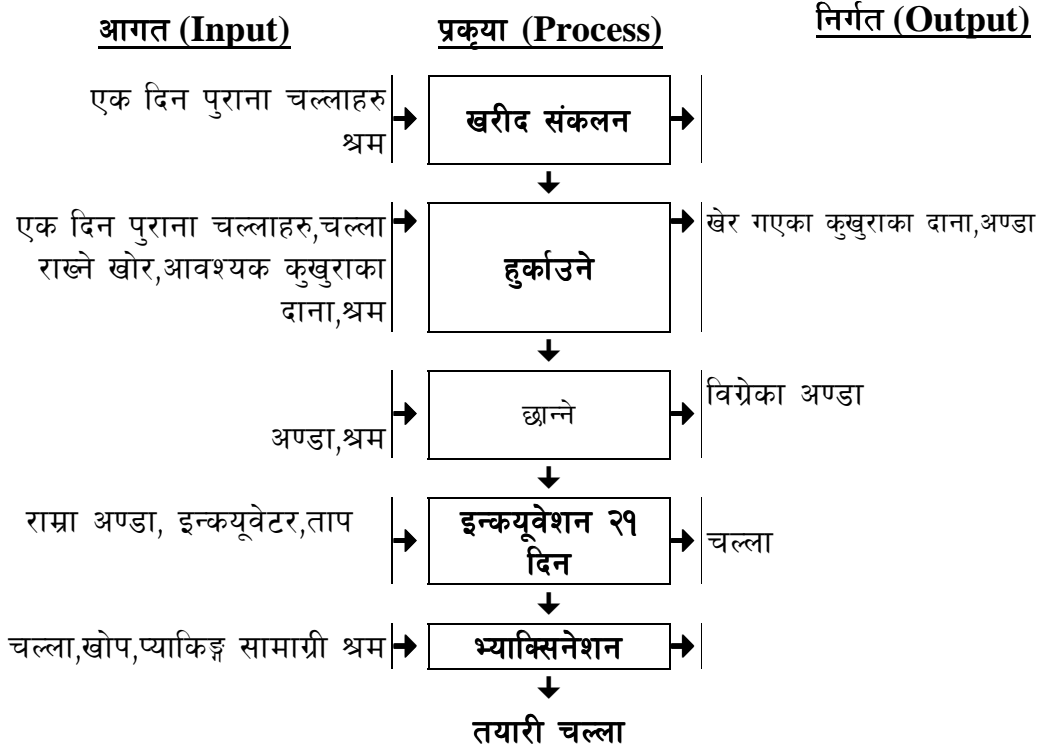
परिचय

खानामा मासु आजकालको आवश्यकता भइसकेको छ । यसको खपत जनसंख्याको वृद्धी जस्तै दिनहु बढेको छ । माछा र खसीको मासु महंगो समेत भएको र सो को दाजोमा कुखुराको मासु सस्तो तथा बच्चा देखि बुढा र बिरामी समेतले खान सक्ने भएकोले माग बढी छ । फेरी कुखुरा र महीनामा नै हुर्कने भएकोले यसको प्रतिफल चाडै आउने हुन्छ । त्यसकारणले कुखुरा पाल्ने व्यवसाय र व्यवसायीको संख्या बढेको छ । ती सबैलाई कुखुराको चल्ला आवश्यक हुन्छ । त्यसैले कुखुराको चल्ला उत्पादन गर्ने ह्याचरी उद्योगको सम्भावना राम्रो छ ।

बस्तु उत्पादन प्रकृया

१. लेयर जातीका १ दिन हुर्केका चल्लाहरु आधिकारिक उत्पादकसंग खरिद गरी प्राप्त गर्ने ।
२. प्राप्त चल्लाहरुलाई चल्ला हुर्काउन बनाइएका खोरमा राख्ने,
३. चल्लाहरुलाई प्रयाप्त मात्रामा दैनिक पौष्टिक कुखुरा दाना, औषधीहरु, पशु चिकित्सकको सल्लाह अनुसार दिने ।
४. चल्लाहरुले आफ्नो उमेर र क्षमता अनुसार समयमा अण्डा दिन थाल्छन् ।
५. चल्लाले दिएका अण्डा संकलन गरी सफा गर्नुपर्छ ।
६. सफा अण्डाहरु मध्येबाट हुर्कन सक्ने र अण्डाको बाहिरी भाग नफुटेको अण्डा छान्ने ।
७. छानिएका अण्डा ह्याचरी कक्षको इन्क्यूबेटरमा १८ दिनसम्म ९९° फ. तापक्रम तथा ८२ % आद्रता मा इन्क्यूवेशन गरिन्छ ।
८. सो पश्चात अण्डाहरु होल्डर इन्क्यूबेटरमा ९८.९° फ. तापक्रम र ८७% आद्रतामा ३ दिनसम्म राखिन्छ ।
९. उक्त २१ दिनको प्रकृया पछि चल्लाहरु अण्डाको खोल फुटाली बाहिर आउन थाल्छन् ।
१०. अण्डाबाट निस्केका चल्लाहरुलाई आवश्यक खोप दिनुपर्छ ।
११. खोप दिइएका चल्लाहरुलाई उपयुक्त तापक्रममा राख्नु पर्छ र ग्राहकको आवश्यकता अनुसार उपयुक्त कार्टुनमा प्याक गरी पठाउनु पर्छ ।

उत्पादन प्रकृया प्रवाह (Flow chart)

वातावरणीय पक्ष

प्रदुषणको किसिम

प्रस्तुत उद्योगबाट खास गरी निम्नानुसारको खेर पदार्थको निस्काशन वा प्रदुषणबाट वातावरणमा असर पार्न सक्ने देखिन्छ ।

सि.नं.	प्रदुषणको किसिम	निश्कासन हुने बस्तुहरु	रोकथामका उपायहरु
१	ठोस खेर पदार्थ	प्रयोग नभएका कुखुराका दानाहरु,विग्रेका अण्डा, सुली, चल्ला तथा प्याकिगं सामग्रीहरु	मलको रुपमा प्रयोग गर्न सकिने र प्याकिङ्ग सामग्रीहरु सुरक्षित रुपले विर्सजन गर्नु पर्ने ।
२	तरल खेर पदार्थ	सफा गर्न प्रयोग भएको पानी	खाल्डामा जम्मा गरी सफा पानी मात्रै बाहिर पठाउने
३	ध्वनी प्रदुषण	छैन	मेसिनहरुको समय समयमा मर्मत, लुब्रिकेशन गर्ने, ध्वनीकम गर्ने साधानहरु प्रयोग गर्ने
४	वायु प्रदुषण	कुखुराको गन्ध	फिनेलहरुको प्रयोग तथा सरसफाई गरी गन्ध कम गर्ने

सरसफाई

कुखुराको खोरको वरपर सरसफाई गर्नु पर्छ । मेशिन औजारहरूलाई प्रयोग गरेर काम समाप्त भएपछी सफा गरी औजारहरू सुरक्षित तरिकाले निर्दिष्ट स्थानहरूमा राख्नु पर्छ । फोहर मैलालाई तोकेको स्थानमा विसर्जन गर्नुपर्छ ।

कामदारहरूको स्वास्थ्य र सुरक्षा

कामदारहरूलाई आवश्यक मात्रामा र समय समयमा मास्क, पजा, एप्रोन तथा टोपी दिनुपर्छ । कामदारहरूलाई काम गर्ने मेशिन र प्रकृयाबारे जानकारी समय समयमा गराउनु पर्छ । कामदारहरूको स्वास्थ्य परीक्षण वर्षमा कम्तीमा एक पटक गराउनु पर्छ । बढी भारी सामान ओसार पसार गर्नु परेमा उर्पयुक्त गाडा वा साधनको प्रयोग गर्नुपर्छ । आवश्यक मात्रामा प्राथमिक उपचारका सामग्रीहरू उत्पादन स्थलमा हरसमय राख्नु पर्दछ । कामदारहरूलाई स्वास्थ्य वा काम गर्दा लागेका अप्ठ्यारा बारे समय समयमा अन्तरकृया गरी पृष्ठपोषण लिनुपर्छ र आवश्यक सुधारहरू गर्नुपर्छ ।

ध्वनी प्रदुषण:

यस किसिमको उद्योगमा खासै ध्वनी प्रदुषण हुदैन । तर इनक्यूवेटर चल्दा उत्पन्न हुने ध्वनीले कसैलाई असर गरेको लागेमा इयर प्लग दिनु पर्छ ।

ट्रेनिङ्ग:

१. कामदार कर्मचारीहरूलाई काममा लगाउनु भन्दा पहिला तीनलाई कार्यस्थल देखाई प्रयोग हुने मेशिन र प्रकृया बारे जानकारी तथा तहां रहेका सम्भावित जोखिम तथा असरहरू बारे जानकारी दिनु पर्छ ।
२. उद्योगमा बिधमान जोखिमहरूबारे जानकारी दिएपछी त्यसबाट बच्ने उपाय तथा प्रयोग गर्ने साधनहरू र केही भएमा के के गर्ने र कसलाई सम्पर्क गर्ने जानकारी समेत दिनुपर्छ ।
३. नयां कामदारहरूलाई तीनले गर्नु पर्ने कार्यको जानाकारी गराई पुरानाको निर्देशन अन्तर्गत राखी ट्रेनिङ्ग दिई केही समय कार्य गराउनु पर्छ ।
४. कामदारहरूलाई वर्षमा कम्तीमा दुई पटक उर्पयुक्त , उत्प्रेरणा दिने खालका आवश्यक विषयका ट्रेनिङ्गहरू दिनु पर्छ ।
५. सबै कामदारहरूलाई प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिम दिनु पर्छ ।
६. कामदारहरूलाई नयां प्रकृया वा मेशिनहरूबारे बेला बेलामा आन्तरीक वा बाह्य तालिम दिनु पर्छ ।

अग्नी तथा विद्युतिय आकस्मिक घटना:

अग्नी तथा विद्युतिय आकस्मिक घटनाबाट बच्न र बचाउन उद्योगस्थलमा पर्याप्त र उपर्युक्त स्थानहरूमा अग्नी निवारक यन्त्र (Fire Extinguisher) तथा बालुवा र आगो निभाउन प्रयोग हुने भाडांहरू तथा उपकरणहरू राख्नु पर्छ । सबै कामदारहरूलाई अग्नी निवारक यन्त्रहरू प्रयोग गर्न सिकाउनु पर्छ । विद्युतीय लाइनहरू (electrical wirings) को चेकजाचं ६ - ६ महीनामा गर्नु पर्छ , प्रयोग हुने विद्युतिय स्विचहरू औद्योगिक किसिमका (spark proof) र पर्याप्त क्षमताका हुनुपर्छ ।

विशेष ध्यान दिनु पर्ने:

(क) मेसिन औजारको गुणस्तर

यो खाद्य पदार्थ भएको र यो बनाउन प्रयोग हुने सामान, मेसिन, पाइपहरु उचित गुणस्तरका नभएर दुषित(उचित धातुबाट नबनेका, खिया लोकोका) हुन सक्छन् । सो कारणले तयारी सामानको गुणस्तर विग्रने तथा तयारी सामान स्वस्थ बढ्दक नुहने हुन्छ । यसबाट ग्राहकहरु असन्तुष्ट हुने र विक्री समेत कम हुन सक्छ । यसकारण उद्योगमा प्रयोग हुने मेसिन, औजारहरु खाद्य पदार्थको लागि प्रयोग हुने स्तरको स्टेनलेस स्टिल (फुड ग्रेड क्वालिटीको धातु)बाट बनेको हुनुपर्छ । तिनका सरसफाई नियमित रूपमा कार्य शुरु गर्नु भन्दा पहिले र कार्य समाप्त भएपछि राम्रोसँग सफा गर्नु पर्दछ ।

(ख) व्यक्तिगत सरसफाई

यो खाद्य पदार्थ भएको र उत्पादन कार्यमा संलग्न/कर्मचारीहरु अस्वस्थ वा सरुवा रोग लागेका भए तिनका माध्यमबाट तयारी वस्तुमा र सोबाट प्रयोग कर्तामा सरुवा रोग सर्न सक्ने भएकोले कामदार कर्मचारीको स्वास्थ्य प्रति धेरै चनाखो हुनु पर्दछ । उत्पादनमा संलग्न हुने कामदार कर्मचारीहरुको नियमित स्वस्थ्य परिक्षण र तिनले आवश्यक टिका (खोप) लिएको हुनु पर्दछ । काम शुरु गर्नु भन्दा पहिला र दिसा पिसाव गरी सकेपछि अनिवार्य रूपले हाँत साबुन पानीले धुने तथा पञ्जा, हेयर कभर, मास्क, एप्रोनहरु लगाएर मात्र काममा लगाउनु पर्दछ । कुनै पनि उत्पादन प्रक्रियामा संलग्न कर्मचारीहरुलाई रुघा खोकी, सरुवा रोग र घाउं लागेको भए त्यस्ता कर्मचारीलाई उत्पादन प्रक्रियामा संलग्न गराउनु हुँदैन ।

१ परियोजनाको नाम
२ वार्षिक उत्पादन क्षमता

ट्याचरी

Boiler Chicks one day Old	२००,०००	गोटा
----------------------------------	---------	------

३ कारखाना स्थापना हुने स्थान

शहरी क्षेत्रहरू र आसपासका
यातायात, विद्युत, सुलभ क्षेत्र
दैनिक ८ घण्टा, वार्षिक ३००
दिन

४ वार्षिक काम गर्ने समय

५	कुल पूँजी लगानी	७५७०,०००।००
क)	चालु पूँजी	५००,०००।००
ख)	स्थिर पूँजी	७,०७०,०००।००

६	वित्तिय संस्थाबाट ऋण	४५४२,०००।००
क)	दिर्घकालिन ऋण	४,२४२,०००।००
ख)	अल्पकालिन ऋण	३००,०००।००

७	मुनाफाको प्रतिफल प्रतिशतमा	३८
क)	कुल पूँजी लगानीमा	३८

८	पार विन्दु	
क)	प्रतिशतमा	३९
ख)	मूल्यमा	२,६०९,६४०।८२

९	मुनाफा	२,९००,९६०।००
क)	वार्षिक आमदानी	६,६७२,५००।००
ख)	वार्षिक खर्च	३,७७२,३४०।००

१०	रोजगारी	जनामा	जम्मा	१४
----	---------	-------	-------	----

ट्याचरी

शहरी क्षेत्रहरु र आसपासका यातायात, विद्युत, सुलभ क्षेत्र

औद्योगिक स्कीम

स्थिर पूँजी विवरण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	१,१००,०००।००
१ जग्गा	२	रोपनी	५०००००	१,०००,०००।००	
जग्गा विकास	१,०००,०००।००	प्रतिशत	१०	१००,०००।००	

२	निर्माण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	३,४२०,०००।००
क)	ट्याचरी भवन	२०००	वर्गफिट	४००	८००,०००।००	
ख)	गोदाम घर	१०००	वर्गफिट	७००	७००,०००।००	
ग)	कार्यालय घर	४००	वर्गफिट	८००	३२०,०००।००	
घ)	Layer/Breeder House/Sheds	२५००		५००	१,२५०,०००।००	
ङ)	डिपोजल पिट्स				०,०००।००	
च)	Boundary Wall/Barbed Wire Fencing etc.				१५०,०००।००	
छ)	विद्युतिकरण				१५०,०००।००	

३	मेशिन औजार	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	२,४२५,०००।००
a	Automatic Egg Hatcher	२	सेट	४००,०००।००	८००,०००।००	
b	Egg Setter	२	सेट	५००,०००।००	१,०००,०००।००	
c	Electric Egg Tester	१	सेट	१५,०००।००	१५,०००।००	
d	Electric Debreaker	१	सेट	५,०००।००	५,०००।००	
e	Egg Weighing Scale	१	सेट	५,०००।००	५,०००।००	
f	Feeder, Waterer and Brooder	L/S			१,२५,०००।००	
g	Miscellaneous	१	सेट	२५,०००।००	२५,०००।००	
h	Generator 15 KVA	१	सेट	३५०,०००।००	३५०,०००।००	
i	Veterinary Equipments	१	सेट	५०,०००।००	५०,०००।००	
j	Electrification	L/S		५०,०००।००	५०,०००।००	
k	Parents Chicks	२२५	गोटा	९०	२०,२५०	

४	फर्निचर तथा फिक्सचर अफिस इकुपमेन्ट					५०,०००।००
५	उद्योग लगानी हुनु पुर्व खर्च					५०,०००।००
६	तथा उद्योग सुंचालन हुन अधिको खर्च					२५,०००।००

७	कुल स्थिर पूँजी					७,०७०,०००।००
	चालु पूँजी विवरण		परिमाण	एकाई	जम्मा	५००,०००।००
क)	कच्चा माल मौज्दात		४५	दिन	७४,९००।००	
ख)	प्रशोधनमा रहने		९५	दिन	९२७,८६९।००	
ग)	तैयारी माल मौज्दात		५	दिन	४२,६२३।००	
घ)	उधारो विक्रि दिन		३०	दिन	२५५,४०८।००	
	चालु पूजी लगानी				५००,०००।००	

	कुल पूँजी लगानी					७,५७०,०००।००
	कुल स्थिर पूँजी लगानी					७,०७०,०००।००
	कुल चालु पूजी लगानी					५००,०००।००

वार्षिक उत्पादन खर्च

स्थिर खर्च

१	हास कट्टी	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	४२३,५००।००
क)	भवन	३,४२०,०००।००	प्रतिशत	५	९७,०००।००	
ख)	मेशिन औजार	२,४२५,०००।००	प्रतिशत	१०	२४२,५००।००	
ग)	फर्निचर फिक्सचर	५०,०००।००	प्रतिशत	२०	१०,०००।००	

२	विमा १ प्रतिशतले (स्थिर मुल्यमा जग्गाको मुल्य बाहेक)				५९,७००।००	
---	---	--	--	--	-----------	--

३	ब्याज दिर्घकालिन ऋण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	५५९,४६०।००
		४,२४२,०००।००	प्रतिशत	१३	५५९,४६०।००	५५९,४६०।००

४	अप्रत्यक्ष कर्मचारी	परिमाण	एकाई	दर	वार्षिक	
क)	ब्यबस्थापक	१	जना	१५०००	१८००००	६३९,६००।००
ख)	लेखापाल	१	जना	८०००	९६०००	
ग)	स्टोर किपर कम सेल्स म्यान	१	जना	८०००	९६०००	
घ)	पाले पियन	२	जना	५०००	१२००००	
	उत्प्रेरण भाता, थप भाता				१४७६००	

५	कार्यालय खर्च					१६४,२००।००
क)	मसलन्द छुपाई अफिस समान				२०,०००।००	
ख)	भत्ता परिवहन				५०,०००।००	
ग)	मर्मत सभार				२५,०००।००	
घ)	दस्तुर महशुल				१०,०००।००	
ड)	भैपरी तथा अन्य				२५,०००।००	
च)	स्थिर विद्युत खर्च	१५	केभिए	१९०	३४,२००।००	

६	लेखा परिक्षण					१५,०००।००
---	--------------	--	--	--	--	-----------

७	कुल स्थिर खर्च					१,८५३,४६०।००
---	----------------	--	--	--	--	--------------

**चल खर्च
विवरण**

८	कच्चा माल	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	४९४,०००।००
क)	Poultry Feed	८	मेट्रन	१८,०००।००	१४४,०००।००	
ख)	Feed Mix		L/S		१००,०००।००	
ग)	Chicks Baskets		L/S		१५०,०००।००	
घ)	Veterinary Medicines		L/S		१००,०००।००	

९	प्रत्यक्ष कामदार	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	५७६,०००।००
क)	Veterinarian	१	जना	१४,०००।००	१४,०००।००	
ख)	दक्ष कामदार	२	जना	८,०००।००	१६,०००।००	
ग)	अर्धदक्ष कामदार	२	जना	६,०००।००	१२,०००।००	
घ)	अदक्ष कामदार	४	जना	५,०००।००	२०,०००।००	
		९	जना			

१०	उत्पादन तथा अन्य खर्च	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	६०८,८८०।००
क)	विद्युत	८६४००	युनिट	६।७	५७८,८८०।००	
ख)	पानी				१५,०००।००	
ग)	मर्मत सभार				१०,०००।००	
घ)	जगेडा पार्ट पूजा आदी				५,०००।००	

११	ब्याज अल्पकालिन ऋण	परिमाण ३००,०००।००	एकाई प्रतिशत	दर १५	जम्मा ४५,०००।००	२४०,०००।००
----	--------------------	----------------------	-----------------	----------	--------------------	------------

१२	कुल चल खर्च					१,९१८,८८०।००
----	-------------	--	--	--	--	--------------

१३	कुल वार्षिक उत्पादन खर्च					३,७७२,३४०।००
----	--------------------------	--	--	--	--	--------------

क)	आम्दानी विक्री विवरण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	६,६७२,५००।००
ख)	Boiler Chicks one day Old	२०००००	गोटा	३२	६४०००००	
ग)	Unfertile Eggs	२५००	गोटा	५	१२५००	
घ)	Culles Birds	२५००	गोटा	१००	२५००००	
ङ)	Litters	५००	भोला	२०।००	१००००	

मूनाफा	२,९००,१६०।००
वार्षिक बिक्रीबाट आम्दानी	६,६७२,५००।००
वार्षिक उत्पादन खर्च	३,७७२,३४०।००

**वित्तिय
विश्लेषण
मालक**

पार विन्दु		
पार विन्दु प्रतिशतमा		३९
पार विन्दु मूल्यमा		२,६०१,६४०।८२
कच्चा माल मूल्य १० प्रतिशत बढेमा		
कच्चा मालको मूल्य		५४३,४००।००
कुल चल खर्च		१,९६८,२८०।००
कुल स्थिर खर्च		१,८५३,४६०।००
विक्रीबाट आम्दानी		६,६७२,५००।००
पार विन्दु	प्रतिशतमा	३९
पार विन्दु कच्चा पदार्थको मूल्य १० प्रतिशत घटेमा		
कच्चा मालको मूल्य		४४४,६००।००
कुल चल खर्च		१,८६९,४८०
कुल स्थिर खर्च		१,८५३,४६०।००
विक्रीबाट आम्दानी		६,६७२,५००।००
पार विन्दु	प्रतिशतमा	३९
प्रतिफल विश्लेषण		
लगानीको प्रतिफल	प्रतिशतमा	३८
स्वलगानीको प्रतिफल	प्रतिशतमा	९६

नगद प्रवाह विश्लेषण

वर्ष	वार्षिक उत्पादन क्षमता प्रतिशतमा	विक्रीबाट आम्दानी
१ वर्ष	५०	३,३३६,२५०।००
२ वर्ष	६०	४,००३,५००।००
३ वर्ष	७०	४,६७०,७५०।००
४ वर्ष	८०	५,३३८,०००।००
५ वर्ष	९०	६,००५,२५०।००